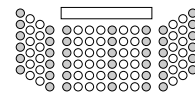

Analiza 3: 2. izpit

29. 6. 2022 10⁰⁰

Čas pisanja je 120 minut. Možno je doseči 100 točk. Vse odgovore dobro utemeljite. Veliko uspeha!

Ime in priimek _____

Sedež (2.01)

Vpisna številka

1	
2	
3	
4	
Σ	

1. naloga

Dan naj bo integral s parametrom

$$I_n(a) = \int_1^\infty \frac{dt}{t\sqrt{1+a^nt^4}},$$

kjer je $n \in \mathbb{N}$.

a) Določi konvergenčno območje danega integrala s parametrom v odvisnosti od n in preveri, da je $I_n(a)$ odvedljiva funkcija za vse $n \in \mathbb{N}$.

b) Izračunaj $I'_n(a)$.

Rešitev:

Definirajmo $f(t; a) = \frac{1}{t\sqrt{1+a^nt^4}}$. Za $a = 0$ je $f(t; 0) = t^{-1}$, zato integral divergira. Slutimo, da bo integral v vsakem primeru konvergiral na $(0, \infty)$. Pokazali bomo, da integral konvergira lokalno enakomerno. Naj bo $a \in (\alpha, \infty)$, kjer je brez škode za splošnost $0 < \alpha < 1$. Ker je

$$\alpha^nt^4 \leq a^nt^4 < 1 + a^nt^4, \quad (1)$$

velja

$$f(t; a) = \frac{1}{t\sqrt{1+a^nt^4}} \leq \frac{1}{t \cdot \alpha^{n/2}t^2} = \frac{1}{\alpha^{n/2}} \frac{1}{t^3}.$$

Ker je

$$\int_1^\infty \frac{1}{\alpha^{n/2}} \frac{1}{t^3} dt < \infty$$

začetni integral konvergira enakomerno na (α, ∞) . Opazimo, da neenakost 1 velja, če je n sod in je bodisi $a \in (\alpha, \infty)$ bodisi $a \in (-\infty, -\alpha)$ ali če je n lih in je a pozitiven. Zaradi tega isti račun pokaže, da integral konvergira lokalno enakomerno

- na $(0, \infty)$ za sode n ,
- na $(-\infty, 0)$ za sode n in
- na $(0, \infty)$ za lihe n .

Če je $a < 0$ in je n lih, izraz $\sqrt{1+a^nt^4}$ ni definiran na $[1, \infty)$ (vsaj ne v realnem smislu), zato so ta območja tudi maksimalna. Torej je konvergenčno območje I_n enako $\mathbb{R} \setminus \{0\}$ za sode n in $(0, \infty)$ za lihe.

Pokažimo, da je funkcija $I_n(a)$ odvedljiva. Najprej izračunamo odvod

$$f_a(t; a) = -\frac{na^{n-1}}{2} \frac{t^3}{\sqrt{1+a^nt^4}^3}.$$

Naj bo spet $a \in (\alpha, \infty)$ za $0 < \alpha < 1$. Podobno kot prej lahko sklepamo, da je

$$|f_a(t; a)| \leq \frac{na^n}{2} \frac{t^3}{a^{3n/2}t^6} = \frac{n}{2a^{n/2+1}} \frac{1}{t^3} \leq \frac{n}{2\alpha^{n/2+1}} \frac{1}{t^3}.$$

Integral izraza na desni po $[1, \infty)$ bo očitno konvergiral. Zato je

$$I'_n(a) = -\frac{na^{n-1}}{2} \int_1^\infty \frac{t^3}{\sqrt{1+a^nt^4}^3} dt$$

Izračunajmo integral na desni. Če vpeljemo novo spremenljivko $x = 1 + a^nt^4$, dobimo

$$\int_1^\infty \frac{t^3}{\sqrt{1+a^nt^4}^3} dt = \int_{1+a^n}^\infty \frac{1}{x^{3/2}} \frac{dx}{4a^n} = \frac{1}{2a^n \sqrt{1+a^n}}.$$

Torej je

$$I'_n(a) = -\frac{n}{4a\sqrt{1+a^n}}.$$

2. naloga (25 točk)

Dano naj bo telo

$$T = \{(x, y, z) \in \mathbb{R}^3; x \in [0, \pi], \quad y^2 + z^2 \leq \sin^2 x\}.$$

Izračunaj trojni integral

$$\iiint_T x \, dx \, dy \, dz.$$

Rešitev: Vpeljemo 'cilindrične' koordinate

$$x = x \quad y = r \cos \varphi \quad z = r \sin \varphi$$

in dobimo

$$\begin{aligned} I &= \iiint_T x \, dx \, dy \, dz = \int_0^{2\pi} d\varphi \int_0^\pi dx \int_0^{\sin x} x r \, dr \\ &= 2\pi \int_0^\pi dx \int_0^{\sin x} x r \, dr \\ &= \pi \int_0^\pi x \sin^2(x) \, dx \\ &= \frac{\pi}{2} \int_0^\pi x(1 - \cos 2x) \, dx \\ &= \frac{\pi^3}{4} - \frac{\pi}{2} \int_0^\pi x \cos 2x \, dx. \end{aligned}$$

Pri zadnjem integralu uporabimo per partes z $u = x$ in $v = \frac{1}{2} \sin 2x$ in poračunamo, da je

$$\int_0^\pi x \cos 2x \, dx = \frac{1}{2} x \sin 2x \Big|_0^\pi - \frac{1}{2} \int_0^\pi \sin 2x \, dx = 0,$$

torej je

$$I = \frac{\pi^3}{4}.$$

3. naloga (25 točk)

Naj bo

$$M = \{f : [0, 1] \rightarrow \mathbb{R} ; f \text{ zvezno odvedljiva, } f(0) = 0, f'(x) > 0\}$$

in preslikava $d : M \times M \rightarrow \mathbb{R}$ dana s predpisom

$$d(f, g) = \int_0^1 |f'(x) - g'(x)| dx.$$

a) Pokaži, da je d metrika na množici M .

b) Dana naj bo preslikava $\phi : M \rightarrow M$ s predpisom

$$\phi(f)(x) = \int_0^x \left(1 + \frac{t}{2} f'(t)\right) dt.$$

Pokaži, da je ϕ skrčitev in določi negibno točko preslikave ϕ .

Rešitev:

Če je $d(f, g) = 0$, potem je $f'(x) = g'(x)$ za vse x in je $f(x) = g(x) + C$, ker pa imata v $x = 0$ obe funkciji vrednost 0 to pomeni, da je $C = 0$ in s tem $f(x) = g(x)$.

Velja

$$d(\phi(f), \phi(g)) = \int_0^1 \left|1 + \frac{x}{2} f'(x) - 1 - \frac{x}{2} g'(x)\right| dx \leq \frac{1}{2} \int_0^1 |f'(x) - g'(x)| dx = \frac{1}{2} d(f, g),$$

torej je skrčitev.

Fiksna točka je

$$f'(x) = 1 + \frac{x}{2} f'(x) \Rightarrow f'(x) = \frac{1}{\ln(1 - \frac{x}{2})^2}.$$

4. naloga (25 točk)

Dani sta matriki

$$A = \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 0 & 2 \end{bmatrix} \quad \text{in} \quad B = \begin{bmatrix} -1 & \frac{1}{3} \\ 0 & \frac{1}{3} \end{bmatrix}$$

Poišči splošno rešitev sistema

$$\dot{X} = AXB^{-1},$$

kjer je $X(t)$ 2×2 matrična funkcija.

Rešitev:

Označimo

$$X = \begin{bmatrix} a & b \\ c & d \end{bmatrix}.$$

Poračunamo, da je

$$B^{-1} = \begin{bmatrix} -1 & 1 \\ 0 & 3 \end{bmatrix}$$

in dobimo enačbo

$$\begin{bmatrix} a & b \\ c & d \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -a - c & a + 3b + c + 3d \\ -2c & 2c + 6d \end{bmatrix}$$

oziroma

$$\begin{bmatrix} \dot{a} \\ \dot{b} \\ \dot{c} \\ \dot{d} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -1 & 0 & -1 & 0 \\ 1 & 3 & 1 & 3 \\ 0 & 0 & -2 & 0 \\ 0 & 0 & 2 & 6 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} a \\ b \\ c \\ d \end{bmatrix}.$$

Vidimo, da problem razpade na dva dela oblike

$$\begin{bmatrix} \dot{a} \\ \dot{b} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -1 & 0 \\ 4 & 6 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} a \\ b \end{bmatrix}.$$

Lastne vrednosti zgornje matrike so $\lambda_1 = -2$, $\lambda_2 = -1$, $\lambda_3 = 3$ in $\lambda_4 = 6$ z lastnimi vektorji $\vec{v}_1 = (-4, 1, -4, 1)$, $\vec{v}_2 = (-4, 1, 0, 0)$, $\vec{v}_3 = (0, 1, 0, 0)$ ter $\vec{v}_4 = (0, 1, 0, 1)$.

Zato je

$$\begin{bmatrix} a \\ b \\ c \\ d \end{bmatrix} = k_1 e^{-2t} \begin{bmatrix} -4 \\ 1 \\ -4 \\ 1 \end{bmatrix} + k_2 e^{-t} \begin{bmatrix} -4 \\ 1 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix} + k_3 e^{3t} \begin{bmatrix} 0 \\ 1 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix} + k_4 e^{6t} \begin{bmatrix} 0 \\ 1 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix},$$

oziroma

$$X = k_1 e^{-2t} \begin{bmatrix} -4 & 1 \\ -4 & 1 \end{bmatrix} + k_2 e^{-t} \begin{bmatrix} -4 & 1 \\ 0 & 0 \end{bmatrix} + k_3 e^{3t} \begin{bmatrix} 0 & 1 \\ 0 & 0 \end{bmatrix} + k_4 e^{6t} \begin{bmatrix} 0 & 1 \\ 0 & 1 \end{bmatrix}.$$